

Resum executiu

Escenaris, àmbits i oportunitats per a l'economia catalana

ENRIC LLARCH

Les oportunitats de futur per a l'economia catalana en un context de superació de la crisi centren el contingut del monogràfic del número 3 de *Paradigmes*. Si en el monogràfic anterior reflexionàvem sobre el caràcter més o menys conjuntural o estructural de l'actual període recessiu a nivell global, en aquest ens centrem en l'economia catalana i ens plantejgem vies de futur per superar amb èxit l'actual maltempada.

Obrim el monogràfic amb una panoràmica general sobre les tendències generals de l'economia mundial i de la situació actual de l'economia catalana. Els dos primers textos, a càrrec de **Maite Ardèvol** (Observatori de Mercats Exteriors d'ACC1Ó) i **Xavier Sala i Martín** (Columbia University), estableixen un diàleg molt suggerent sobre el futur immediat de l'economia mundial amb qüestions que van des del paper que hi jugarà l'economia nord-americana fins al futur de les classes mitjanes passant per la sobrevaloració del iuan. **Riel Miller** (XPeridoX: Futures Consulting), per la seva banda, fa unes reflexions més a llarg termini sobre les transformacions generals de l'economia, en què ens adverteix que tenim una tendència molt forta a reaccionar davant les situacions de crisi intentant restablir les condicions del passat. I ens recomana canviar l'enfocament i ser imaginatius.

Salvador Estapé (IESE) dibuixa una panoràmica general de l'economia catalana, amb especial atenció a la combinació de productivitat, innovació i saldo exterior dels diferents sectors productius. L'evolució d'aquests paràmetres, juntament amb el model de negoci explicarien, segons l'autor, el grau de fortlesa dels diferents sectors i empreses de la nostra economia.

L'entrevista de **Xavier Salvador** a **Jordi Cartanyà** (CIRIT) enceta el bloc dedicat a la innovació. Com a responsable del PNRI i del seu pla d'actuació, Cartanyà remarca el seu propòsit que allò que en l'àmbit de la innovació no passa i hauria de passar, ho promogui l'Administració. Per Cartanyà, l'estructura econòmica d'una societat innovadora ja no és la industrial, on cadascú s'està al seu sector. En el futur no hi haurà sectors, sinó metasectors. Cal entendre els metasectors com la confluència d'activitats o de segments d'activitats pertanyents a diferents sectors tradicionals que substitueixen la similitud del producte o del servei final com a nexa d'unió per nous processos de producció comuns o per respondre a noves tipologies de demanda.

En aquest context, presentem dos documents del màxim interès. D'una banda, una síntesi de les reflexions que en el marc del desenvolupament del PNRI han conduït a identificar vint sectors o metasectors on es podria focalitzar la recerca i la innovació durant els propers anys a Catalunya. Metasectors que han de respondre a reptes de futur on l'R+D+I és determinant per fer-hi front i on Catalunya ja parteix d'una base científica, tecnològica i empresarial que li proporciona oportunitats rellevants per abordar-los amb èxit. Aquest document es complementa amb un quadre que identifica els sectors o àmbits de prioritat vigents a diversos estats i regions del món, des d'Alemanya fins a Austràlia, passant per Espanya i Euskadi.

El bloc següent correspon a una primera aproximació a sis dels vint metasectors on es detecten més oportunitats per focalitzar-hi els esforços en R+D+I. Es tracta de la Gestió de ciutats i d'espais (a càrrec de **Diego Guri**, d'ACC1Ó), els Productes culturals i audiovisuals

Cal entendre els metasectors com la confluència d'activitats o de segments d'activitats pertanyents a diferents sectors tradicionals que substitueixen la similitud del producte o del servei final com a nexa d'unió per nous processos de producció comuns o per respondre a noves tipologies de demanda.

(**Santiago Miralles**, de la CCRTV), el Consum d'emocions i experiències (**Salvador Anton**, de la URV i membre del Consell Editorial de *Paradigmes*), els Nous materials (**Xavier Gil**, de la UPC), els Eco processos (**José M. Baldasano Recio**, de la UPC) i els Sistemes de producció avançats. (**Myriam Garcia-Berro**, de l'ASCAMM).

La tria d'aquests metasectors s'ha fet en base al criteri de ser activitats que fins ara havien tingut poc o nul tractament en els números anteriors de *Paradigmes* i sobre els quals no existien gaires aproximacions conceptuals als nostre país, especialment contemplats des de la perspectiva d'oportunitats econòmiques de futur. Això comporta una dificultat afegida a l'hora d'abordar-ne els continguts que té com a contrapartida un interès addicional a causa de la novetat de l'enfocament adoptat. Hem procurat que els articles sobre els metasectors donessin resposta en la mesura del possible a quatre qüestions fonamentals:

- ▶ a) Aproximació conceptual a cadascun dels sis metasectors.
- ▶ b) Tendències previsible de la demanda global de béns o serveis del metasector que justifiquin que parlem d'un àmbit emergent o de futur.
- ▶ c) Reconeixement de la situació al nostre país en aquest àmbit: empreses capdavanteres o que hi poden migrar amb facilitat, grau d'internacionalització i de participació en projectes a l'exterior, centres de recerca específics i investigadors i universitaris que s'hi dediquen.
- ▶ d) Identificació de les estratègies i de les polítiques públiques, privades i mixtes que caldria implementar

per aconseguir que aquesta oportunitat esdevingués un èxit.

El tercer bloc del monogràfic, i sempre sense ànim d'exhaustivitat, tracta sobre polítiques transversals per millorar la competitivitat de l'economia catalana. Les entrevistes amb **Vijay Govinndarajan** (Tuck School of Business del Dartmouth College), a càrrec de **Mar Jiménez**, i amb **Eric Maskin** (Princeton University), a càrrec d'**Andrea Venturini**, tracten en bona mesura del tema de la innovació. El primer recomana a Europa que concentri els seus esforços en quatre o cinc sectors. El Premi Nobel d'Economia del 2007, per la seva banda, adverteix que el sistema de patents afecta negativament la innovació i que les imitacions que tinguin una component creativa també són bones per als països industrialitzats.

Les aportacions de **Salvador Alemany** (Abertis i Cercle d'Economia) i, també en bona part, de **Salvador Cardús** (UAB)aborden el tema del lideratge. El primer, sosté que els empresaris han de posar més compromís en el projecte col·lectiu, en el projecte país. I afegeix que cal fer-ho no només per patriotisme, que ja seria un argument per a molts, sinó per necessitat. Cardús, per la seva banda, afirma que els valors que s'atribueixen a les conductes econòmiques fa temps que no són resultat de principis sinó d'interessos descarnats degudament emmascarats de valors morals. I reclama l'existència d'una xarxa de lideratges a diversa escala que actuïn amb criteris relativament autònoms, però amb una brúixola comuna.

Clou aquest bloc dedicat a polítiques transversals un article d'en **Joan B. Casas** que recupera un enfocament que semblava una mica oblidat en els darrers temps, el de l'economia regional i de la utilització de

la variable espai en l'anàlisi econòmica. En aquest context, Casas reivindica les potencialitats per a l'economia catalana que ofereix la potenciació del corredor mediterrani, entès com una regió nodal definida a partir de la interdependència funcional i de la densitat de fluxos entre els seus elements.

El darrer bloc del monogràfic correspon a l'anàlisi d'un sèrie emblemàtica d'empreses amb models de negoci d'èxit. Perquè, com ens deia Jordi Cartanyà, la tecnologia ens la poden copiar fàcilment, però el model de negoci és molt més difícil. D'una banda, **Isidre Fainé**, president de la Caixa de Pensions, ens explica que l'èxit de la seva entitat es basa en la proximitat, l'atenció personalitzada i adaptada al client i les noves tecnologies, amb unes polítiques de riscos molt prudentes. S'analitza també el cas de Ficosa, a partir d'una entrevista al seu president **Josep Maria Pujol**, a càrrec de **Núria Peláez**. La innovació, la implicació de l'equip humà i una ambiciosa política d'internacionalització basada en una encertada tria de socis forans han fet de Ficosa la principal empresa catalana de components d'automoció.

Modest Guinjoan, de Barcelona Economia i membre del Consell Editorial de *Paradigmes*, analitza dos exemples de model d'èxit en el sector agroalimentari. D'una banda, el celler del Priorat Costers del Siurana on, segons l'autor, els valors tradicionals de l'empresa catalana, com són la seriositat en totes les facetes de l'empresa, la solidesa de les posicions en un mercat objectiu (el de la màxima qualitat) i molt de treball, demostren que encara poden ser vàlids per arribar a l'excel·lència. L'altre cas analitzat és el d'Agromillora Catalana, dedicada als plançons d'arbres fruiters, ceps i oliveres. En aquest cas, la innovació, l'escala productiva i la tecnologia de distribució serien les claus de l'èxit.

Per tancar aquest bloc, **Pere Leonart** (Gabinet d'Estudis Econòmics) i **Víctor Fabregat** (CITYC) analitzen les transformacions en el model de negoci del tèxtil de moda, a través de casos com Inditex, Mango, Desigual, Sita Murt o Pronovias. La integració vertical del sector amb uns punts de venda exclusius d'on s'obté informació de primera mà sobre els canvis dels gustos dels clients, la resposta immediata a aquesta demanda, la deslocalització en regions més o menys allunyades segons la immediatesa amb què s'ha de respondre a aquests canvis en la demanda i una logística molt sofisticada són algunes de les claus de les transformacions d'aquest negoci i de l'èxit de la majoria d'aquestes empreses.

El monogràfic es clou amb unes entrevistes amb els onze empresaris membres del Consell Editorial de *Paradigmes*. Es tracta de **Josep Campeny** (Termes Orion), **Xavier Cardona** (Prysmian Cables y Sistemas SL), **Joan Font** (Bon Preu), **Carles Kinder** (GTD), **Josep Mateu** (RACC i FemCAT), **Josep Morell** (Jem), **Artemi Nolla** (AN Grup), **Josep M. Pujol** (Grup Pujol), **Ramon Roca** (Ros Roca), **Ramon Térmens** (Taurus) i **Salvador Tous** (Tous). Les entrevistes s'estructuren a partir d'un qüestionari comú al voltant de l'impacte de la crisi a la seva empresa i al seu sector, les mesures adoptades per fer-hi front i les propostes de política econòmica que cal que s'implementin des de les diferents administracions. No tots han patit la situació econòmica en la mateixa magnitud, però la gran majoria coincideix a assenyalar que el pitjor ja ha passat. Malgrat la diversitat de les propostes per sortir de la crisi, hi ha una coincidència general en el diagnòstic: cal una estratègia planificada i amb objectius a llarg termini que, liderada per les administracions públiques, aplegui les empreses i els ciutadans per a treballar en una mateixa direcció.

Dels onze empresaris membres del Consell Editorial de *Paradigmes*, no tots han patit la situació econòmica en la mateixa magnitud, però la gran majoria coincideix que el pitjor ha passat. Malgrat la diversitat de les propostes per sortir de la crisi, hi ha una coincidència general en el diagnòstic: cal una estratègia planificada i amb objectius a llarg termini que, liderada per les administracions públiques, aplegui les empreses i els ciutadans per treballar en una mateixa direcció.

Aquest número de *Paradigmes* es clou amb dos articles molt destacats en l'apartat de Miscel·lània. D'una banda **Antoni Soy** (Secretaria d'Indústria del DIUE) analitza la nova indústria, que aplegaria també aquelles activitats de serveis externalitzades o que proveeixen bàsicament a les activitats industrials tradicionals. Per això s'impulsa una política industrial basada en la promoció del talent, la creativitat i el coneixement; el foment de la internacionalització i la promoció de les multinacionals pròpies; l'estímul de l'emprenedoria i d'una dimensió empresarial òptima per a ser competitiu; el progrés de la cooperació i les aliances estratègiques entre empreses; la simplificació administrativa i la millora de l'entorn logístic i infraestructural de les empreses

D'altra banda, **Alfons Garcia** (DIUE) fa una aproximació a la balança fiscal de Catalunya en relació amb l'Estat espanyol després del desplegament financer de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Després d'una meticulosa i pormenoritzada aproximació metodològica, l'autor conclou que la reducció de la xifra de dèficit fiscal, calculat amb el criteri de flux monetari, oscil·larà entre un 24 % i un 30 %. D'aquesta

manera, el dèficit fiscal passaria d'equivaldre al voltant del 10 % del PIB fins a una banda entre el 5,3 i el 7,2 %.

Finalment, cal destacar que l'edició digital d'aquest nou número de *Paradigmes*, a més dels elements multimedia, ofereix continguts addicionals, com són una entrevista a **Rosabeth Moss Canter**, de la Harvard Business School, que sosté que Europa necessita un canvi de mentalitat i molta més innovació. També recull una taula rodona sobre l'economia de la identitat, celebrada a la darrera edició de la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada del Conflent. En l'obertura, a càrrec de l'Honorable Josep Huguet i Biosca, es recorda que, segons l'Organització Mundial del Turisme, el turisme sostenible és «aquell que contribueix a desenvolupar integralment el territori i promou la seva identitat». La taula rodona compta amb la participació de **Rubén Lois González** (Universidade de Santiago), **Oriol Junqueras** (UAB), **Artur Duart** (Interpreta Cultura), **Xavier Nadal** (PimeCava), **Pep Palau** (Pep Palau Von Arendt & Associats), **Jordi Tresserras** (UB) i **Josep Chias** (Chias Marketing).



ENRIC LLARCH

Director